

Vojtěch Lunga, učo: 144562
Zuzana Priščáková, učo: 156226

Vztah mezi vzděláním a morálními kvalitami člověka

Vymezení předmětu a cíle výzkumu:

Stále panuje rozšířené přesvědčení, že vzdělání zvyšuje morální kvality člověka. Jak píše E. Rádl: „I my dnes jsme až příliš intelektualističní a fantasujeme o mravní ceně vzdělání, cpeme do dětí abstraktní učenost, očekávající, že je tím mravně polepšíme a někdy dokonce čekáme mravní pokrok od pokroku přírodovědy.“ (Rádl, 1998: 144,145)

Cílem výzkumu je zjistit, zda vzdělání opravdu ovlivňuje morální kvality člověka, alespoň v té nejviditelnější rovině – tedy v zachovávaní zákonů a právních norem dané společnosti. A pokud ano, pak popsat jakým způsobem a zda vůbec zde působí jako další proměnná také druh vzdělání.

Identifikace výzkumného problému:

Základním problémem je vztah mezi dosaženým vzděláním jedince a jeho morálními kvalitami.

Základní výzkumnou otázkou je: Má dosažené vzdělání vliv na morální kvality člověka?

Odvozené výzkumné otázky:

Dopouští se vzdělanější lidé méně trestných činů?

Jak se liší druh kriminality vzdělaných a nevzdělaných?

Jaká je závažnost (společenská nebezpečnost) trestných činů vzdělaných a nevzdělaných?

Liší se kriminalita vzdělaných podle druhu vzdělání?

Kontext výzkumu:

Podle současných statistik, kde je pojem morálka zúžen na jednání, které je v souladu se zákony a normami dané společnosti, je patrné, že vzdělání ani tak neovlivňuje rozhodnutí jednat protizákonně, jako spíše oblasti, ve kterých k takovému jednání dochází, tedy druh kriminality. Zločiny lidí z nižších vrstev (s nižším vzděláním) jsou zjevnější, je snadnější je odhalit a potrestat. Naproti tomu zločiny vzdělaných, zvláště ekonomické (zpronevěra, úplatky, daňové úniky), se odhalují daleko hůře, a tedy se i méně často trestají, i když jejich společenská nebezpečnost může být daleko větší. Rozdíl v druhu kriminality je dán spíše prostředím, ve kterém se lidé pohybují, tedy rozdílnými příležitostmi. Můžeme říci, že vzdělání determinuje prostředí (příležitosti), sama znalost zákonů a etických norem ještě nezaručuje odpovídající chování.

Operacionalizace:

Ukazatel vzdělání by byl získán rozdělením populace podle **nejvyššího dosaženého vzdělání:**

- negramotní a nedokončené základní vzdělání,
- základní vzdělání,
- střední bez maturity,
- střední s maturitou,
- vysokoškolské.

Složení statistických skupin podle věku a pohlaví musí být stejné a odpovídat složení ve společnosti jako celku.

Indikátory pro **druh vzdělání:**

- životní zkušenosti, Jak je definujete? Co je obsahem pojmu? Jak souvisí s formálním vzděláním?
- praktické technické,
- praktické humanitní,
- teoretické technické,
- teoretické přírodovědné,
- teoretické humanitní.

Prvním ukazatelem morálních kvalit by byl **počet trestných činů.**

U každého trestného činu je třeba stanovit jeho **závažnost.** Tu by měly určovat tyto indikátory:

- počet obětí,
- závažnost ublížení na zdraví,
- ekonomická škoda.

Délka trestu? Závažnost trestného činu tak nemusíte posuzovat vy (velmi diskutabilně), ale budete čerpat z rozhodnutí soudu.

Indikátory pro druh **trestných činů:**

- nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, šíření toxikomanie
- zanedbání povinné výživy
- vražda
- ublížení na zdraví, rvačka
- znásilnění a pohlavní zneužívání
- krádež, zpronevěra, podvod
- trestné činy v dopravě
- ostatní trestné činy

Vyjděte ze zákona, jinak bude vymezení neúplné.

Strategie výzkumu a použitá technika sběru dat:

Bude použita analýza statistik o odsouzení podle vzdělání. Jsme si vědomi, že statistiky týkající se zločinu a delikvence jsou nejméně spolehlivými ze všech oficiálně zveřejňovaných údajů v sociální oblasti. Hlavním nedostatkem oficiálních kriminologických statistik je skutečnost, že v nich figurují jen ty trestné činy, které policie opravdu zaznamenala. Z průzkumů vyplývá, že i u tak závažných trestných činů, jako jsou znásilnění, loupeže a ublížení na těle, zůstane nejméně polovina bez ohlášení. Tyto skutečnosti by mohly znamenat určitý problém v sociologickém výzkumu a zkreslit jeho objektivitu.

Význam, přínos:

Podle výsledků výzkumu by bylo možné upravit nabídku vzdělávacích programů, případně je více zpřístupnit veřejnosti. Pokud by se např. zjistilo, že humanitní vzdělání skutečně pozitivně ovlivňuje morální kvality člověka, bylo by dobré na něj klást větší důraz – zvláště na nižších stupních škol, kde se nejvíce formuje osobnost mladého člověka.

Literatura:

Baratta, A. 1995. Sociologie trestního práva. Brno: Masarykova univerzita.

Bridges, G. S., M. A. Myers 1994. Inequality, Crime, and Social Control. New York: Westview Press.

Claster, D. S. 1992. Bad Guys and Good Guys: Moral Polarization and Crime. Westport, CT: Greenwood Press.

Český statistický úřad 2000. Statistická ročenka České republiky 2000. Praha: Scientia.

Ellis, L., H. Hoffman, L. Siegal 1990. Crime in Biological, Social and Moral Contexts. New York: Praeger Publishers.

Fielding, N. G., J. L. Fielding 2000. „Resistance and Adaptation to Criminal Identity: Using Secondary Analysis to Evaluate Classic Studies of Crime and Deviance.“ Sociology 34.

Fromm, E. 1997. Anatomie lidské destruktivity. Praha: Lidové noviny.

Giddens, A. 1999. Sociologie. Praha: Argo.

Lorenz, K. 1992. Takzvané zlo. Praha: Mladá fronta.

Merton, R. K., R. A. Nisbet 1961. Contemporary Social Problems: An Introduction to the Sociology of Deviant Behavior and Social Disorganization. New York: Harcourt, Brace & World.

Příhoda, P. 1999. „Naše morálka po listopadu.“ Tempus Medicorum 12.

Rádl, E. 1998. Dějiny filosofie I. Praha: Votobia.

Slováčková, B. 2001. „Morální kompetence a morální postoje u studentů lékařské fakulty Univerzity Karlovi v Hradci Králové.“ Psychiatrie 2.

Spousta, J. 2001. „Morálka a její proměny.“ Getsemany 6.

Wolfgang, M. E., L. Savitz, N. Johnston 1962. The Sociology of Crime and Delinquency. New York: John Wiley and Sons.

Young, J. 2002. „Winning the Fight against Crime.“ Sociology 36.

Poznámky k bibliografii viz úkol 2.

Zajímavě vystavěná hypotéza

S pozdravem

Daniela Ryšavá